

ANGAJAREA ȘI UTILIZAREA CAPACITĂȚII DE CERCETARE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR GEOGRAFIC DIN ROMÂNIA

VASILE SURD¹, VASILE ZOTIC¹

ABSTRACT. *Employment Research of Geography from Romanian Universities.* Is wellknown that creative capacity of the nation is insufficiently exploited. The paper try to show what can be the way for usage and improvment the "brain" from Romanian universities, especially in geography.

Cercetarea geografică la nivel național este pusă la o nouă provocare, odată cu schimbarea codurilor politice și cu antrenarea tot mai convingătoare a potențialului economic și uman în angrenajul și circuitul european respectiv mondial de valori materiale și umane.

Într-un mod neconvincător explicat, debutul spre economia de piață s-a manifestat prin puternice convulsii la nivelul laturii economice, și printr-o incapacitate de absorbție și inserție în noile structuri a întregului potențial uman, material-productiv și creativ. Un fenomen de repudiere generală a "brainului" național se pune în evidență în toate laturile și sectoarele vieții economice și sociale, în paralel cu un "drain" ce îngrijorează prin pierderea elitelor naționale și instaurarea mediocrității în învățământul superior românesc.

Fără pretenția cunoașterii în totalitate și detaliate a fenomenului, avem competența emiterii unor opinii, conform cărora învățământul superior geografic din România să contribuie cu întreaga capacitate și competență la elaborarea unor studii și la statuarea unor reguli științifice fundamentate, în demersul general și continuu de construcție și reconstrucție a spațiului geografic național. Pornind de la adevărul axiomatic, conform căruia spațiul geografic este limitat, și că procesul de "umplere" a acestuia este copleșitor, prin multitudinea, dimensiunea, calitatea actorilor și viteza proceselor sociale și economice, care reclamă în permanență un "suport fizic", fără o cunoaștere și dirijare a proceselor teritoriale de la un "centru de comandă" cu instrucție specială, capabil să surprindă complexitatea teritorială în toate laturile ei, transformările teritoriale, îmbracă cel mai adesea un caracter empiric-voluntarist și haotic, la toate nivelele (de la sat la regiune, și la întregul național), care prin cumulare și asociere generează structuri ce depășesc scara dimensiunii umane, ca nevoi economice, sociale, estetice, ecologice și afective.

O "rânduială" și ordine teritorială este oricând și oriunde dezirabilă compromisului și empirismului. Însăși statuarea și instaurarea unei ordini teritoriale cu fundamentare științifică reprezintă o sursă permanentă aducătoare de venit, contribuind indirect la creșterea calității și eficienței actului economic și a calității vieții. Care este progresul unei societăți cu perpetue permutări de structuri teritoriale recent edificate, ce se dovedesc a fi stânjenitoare în angrenajul teritorial de ansamblu?

În probleme de factură teritorială, din punctul de vedere al nevoilor, sunt angajați pe zi ce trece, un număr din ce în ce mai mare de actori, ale căror deziderate, exigențe și sensibilități devin mai pertinente și mai obiective. Acestor mari nevoi le răspund astăzi, cu prioritate, prin demersul științific specific, domeniul urbanismului, al construcțiilor, "ingineriei hotarnice" (agronomie, silvicultură) și altele. Acestea "prelucrează" segmente spațial-teritoriale specifice, și oferă cel mai adesea soluții pertinente, și mai puțin integrate. Rămâne, în analiza și cunoașterea teritoriului totdeauna un segment neacoperit

¹ Universitatea "Babeș-Bolyai", Facultatea de Geografie, 400006 Cluj-Napoca, România.

ori de slabă acoperire, segment pe care de regulă se sprijină studiile tehnice și urbanistice de detaliu. Acesta, în mod real și normal aparține geografiei. Slaba exploatare a acestuia are, după opinia noastră, trei cauze, și anume:

- ▲ perpetuarea descriptivismului nonobiectiv;
  - ▲ abstractizarea excesivă a demersului teoretic, fără o raportare la concret, fără o trimitere directă la realul teritorial;
  - ▲ incapacitatea domeniilor tehnice de a percepe și a acoperi teritoriul ca întreg;
- De aici, o detașare de facto a geografiei față de "grijile lumii".

Publicul larg, și o bună parte dintre specialiștii din alte domenii percep geografia ca un domeniu idilic, în care "dorul" de a călători și "abilitatea" de a enumera superlative geografice, fapte, locuri și oameni, ocupă o poziție "centrală". Nu de puține ori, o asemenea percepție domină și la candidații pentru învățământul superior geografic. Ei, ca și alții, sunt copleșiți de peisajul mirific al Deltei, de crestele înzăpezite ale Alpilor, și de măreția Americii! Explicația fenomenologică și procesuală ocupă, adesea, un loc secundar, de unde percepția finală a geografiei, ca un atribut emițional, al "simțurilor".

În opinia noastră, geografia trebuie să răspundă credibil la trei întrebări fundamentale, și anume: cum?, de ce? și când?.

Prin formularea și fundamentarea răspunsurilor adecvate la cele trei întrebări, geografia se înobilează cu atributul de știință explicativă și prospectivă a teritoriului.

Astăzi geografia operează cu succes remarcabil în cunoașterea obiectivă a teritoriului, cu tehnica modernă SIG, și dispune de metode exclusive de cercetare a complexității spațiale.

Pornind de la aceste constatări, dublate de cunoașterea din "interior" a capacităților de răspuns științific ale geografiei la provocările de azi și de mâine, în materie de clădire a unei configurații spațiale naționale, capabilă să asigure demersul dezvoltării spiral-ascendente, și articularea optimă a țării în angrenajul unional european, propunem spre reflexie și însușire următorul demers:

- a) prezentarea de către MECT a ofertei de cercetare din facultăți și universități către ministerele cu atribuții și implicații nemijlocite în dezvoltarea teritorială (Ministerul Agriculturii, Pădurilor și Apelor, Ministerul Administrației și Internelor, Ministerul Transportului, Construcțiilor și Turismului, ș.a.);
- b) sensibilizarea ministerelor de resort cu implicații în dezvoltarea teritorială, de a contracta propriile lor nevoi de proiectare, prin MECT, ci nu prin firme și societăți care practică prețuri fabuloase, adesea cu conotații de interese personale;
- c) selectarea temelor de interes, de către ministere și unitățile subordonate acestora, potențiale beneficiare, și dirijarea acestora ca ofertă de cercetare, către MECT. Acesta, MECT, va transmite oferta de cercetare către universități, și în ierarhia statuată, până la catedre și departamente. Catedrele vor analiza temele de cercetare venite ca ofertă prin, MECT și vor selecta spre rezolvare pe acelea care intră în domeniul lor de competență. Privite lucrurile, printr-o astfel de optică, poate fi antrenat în activitatea de cercetare întreg personalul didactic și auxiliar din facultăți și catedre, inclusive masteranzii, rezolvându-se astfel, la parametrii acceptabili, atât problema veniturilor bănești, cât și cea a statutului social al personalului din învățământul superior, ce devine, din păcate, mai puțin atractiv pentru tineri, și obiect de hilare interpretări, la nivelul societății;
- d) toate temele (proiectele) cu "reflexie" spațială, cuprind în cadrul lor, în proporție consistentă, informație geografică, începând cu cea primară, brută, și până la cea adusă la un nivel superior de rafinare;

- e) toată munca și tot travaliul cercetării geografice universitare, trebuie, obligatoriu, să-și găsească inserție concret-aplicativă, și socialmente recunoscută;
- f) bugetele alocate pentru cercetarea fundamentală, se impune a fi distribuite pe teme cu inserție socială, pe termen scurt și mediu, și nu o cercetare infinită (fără orizont temporal);
- g) instituțiile statului, indiferent de natura lor, trebuie obligate să-și dezvolte baze de date proprii (statistice, cartografice etc.) pe care să se sprijine actele decizionale la nivele locale, până la nivel național;
- h) în toate mediile decizionale, să fie obligatoriu încorporați specialiști, în funcție de specificul problemei;
- i) un proiect, odată executat și validat, se impune a fi monitorizat continuu de către proiectant, până în faza de implementare și funcționare în teritoriu;
- j) toate unitățile administrative, indiferent de profil și rang, trebuie obligate prin lege, pentru a stoca informația lor de bază, în format digital, informație care să fie accesibilă oricărei categorii de proiectanți autorizați;
- k) firmele care se angajază în proiectare, din exteriorul învățământului superior, trebuie obligatoriu să prezinte garanții profesional-calitative, certificate și demonstrate prin structura personalului de specialitate (o bună parte a acestor firme se folosesc de mâna de lucru, ieftină, din învățământul superior, câștigarea proiectelor, fiind adesea, o "chestiune de relații", și subcontractări de teme prin firme "căpușă");
- l) prioritățile asupra elaborării studiilor cu impact teritorial, trebuie să dispună de o convergență bidirecțională (de la nivele inferioare spre cele superioare, și invers);
- m) elaborarea cadastrului de toate tipurile (cadastrul funciar, cadastrul apelor, cadastrul fondului construit, cadastrul rețelei de căi de comunicație, cadastrul ecologic și de protecție a mediului înconjurător, cadastrul infrastructurilor teritoriale - apă, gaze, electricitate, telefonie - etc.).

Cu regret, constatăm că actele practice de intervenție în teritoriu, la toate nivelele, se abat flagrant de la regula echilibrului, a economisirii terenului, a bunului simț, și nu în ultimul rând a legilor statuate, fiind adesea demonstrații crase a empirismului acțional în teritoriu.

Așa cum am mai menționat, într-o economie aflată într-o fază de puternică provocare competițională, în care suportul fizic al activităților umane, "marele teritoriu", devine din ce în ce mai îngust și mai scump, societatea și statul, nu-și pot permite o scăpare de sub control a jocurilor actorilor, care indiferent de profil și dimensiunea afacerii, trebuie să se integreze în parametrii spațiali excelent fundamentați sub aspect științific, coerenti, și statuați într-un cadru legislativ adecvat și stabil. Nu trebuie omis faptul că România se află în faza de clădire a unui fundament economic pe o nouă concepție doctrinară. Dacă acest fundament este haotic și șubred, structurile ce se construiesc pe el nu sunt durabile, și nici funcționale.

Toate aceste acțiuni și demersuri trebuie să-și găsească o proiecție-cadru, statuată deasupra jocului actorilor din teritoriu, și cuprinsă într-un cadru legislativ operațional și eficient, care să prefigureze chipul economic, edilitar și ecologic al României pentru următorii 15-25 ani.

Cadrul legislativ ce urmează a fi elaborat și adoptat, trebuie să statueze categoriile profesionale de proiectanți în probleme de intervenție și dezvoltare teritorială, independente de ingerințele factorului politic.